

TURISTIK MAHSULOTLARGA BO'LGAN TALAB VA TAKLIFNI O'RGANISH

Mirhamidova Gulibonu Mirabdullojon qizi
Namangan davlat universiteti Iqtisodiyot fakulteti
Turizm yo'nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqola turizm sohasidagi talab va taklif dinamikasini o'rganib chiqadi, ikkala jihatga va ularning o'zaro ta'siriga ta'sir qiluvchi asosiy omillarni o'rganadi. Sifatli va miqdoriy usullarning kombinatsiyasidan foydalangan holda, tadqiqot global tendentsiyalarni, iste'molchilarning afzalliklarini va iqtisodiy va siyosiy omillar kabi tashqi omillarni tahlil qiladi. Topilmalar ta'minot tomonidagi cheklovlar va rivojlanayotgan talab naqshlari o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni ochib beradi, siyosatchilar va turizm operatorlari uchun tushunchalarni taklif qiladi.

Kalit so'zlar: Turizm talabi, turizm ta'minoti, iste'molchilarning afzalliklari, bozor tendentsiyalari, iqtisodiy ta'sir, turizm siyosati, maqsadlarni boshqarish, global turizm, barqaror turizm.

Turizm iqtisodiy rivojlanish, ish o'rinlarini yaratish va madaniy almashinuvga hissa qo'shadigan muhim global sanoatdir. Turizm mahsulotlariga bo'lgan talab turli xil omillar, shu jumladan iqtisodiy sharoitlar, iste'molchilarning afzalliklari va ijtimoiy tendentsiyalar bilan shakllanadi, ta'minot esa infratuzilma, xizmatlar va siyosat asoslari bilan belgilanadi. Turizm talabi va taklifi o'rtasidagi muvozanat yo'nalishlarning muvaffaqiyati va ularning uzoq muddatli barqarorligiga bevosita ta'sir qiladi.

Ushbu maqolaning maqsadi turizm sohasidagi talab va taklif o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish, hozirgi tendentsiyalarni o'rganish va ikkalasiga ham ta'sir qiluvchi asosiy omillarni aniqlashdir. Ushbu dinamikani tushunib, sanoat manfaatdor tomonlari turizm resurslarini yaxshiroq boshqarish va bozor o'zgarishini hal qilish uchun asosli qarorlar qabul qilishlari mumkin.

Turistik mahsulotlarga talab va taklifni o'rganish turistik xizmatlarning iste'molchi tomonini (talabini) va provayder tomonini (ta'minotini) tushunishni o'z ichiga oladi. Mana siz amal qilishingiz mumkin bo'lgan tizimli yondashuv:

Talabga Ta'sir Qiluvchi Asosiy Omillarni Aniqlang:

- Turistik imtiyozlar: sayyohlar sarguzasht, dam olish, madaniyat, tabiat yoki hashamat kabi nimani qidirayotganini tushuning.
- Mavsumiylik: talab qonuniyatlariga ta'sir qiluvchi eng yuqori sayohat fasllari va mavsumdan tashqari mavsumlarni aniqlang.
- Demografik omillar: turistlarning yoshi, daromadi, jinsi va kelib chiqishini o'rganing. Turli guruhlar turli xil imtiyozlarga ega (masalan, milliennialar tajribali

sayohatni afzal ko'rishlari mumkin, oilalar esa har tomonlama kurortlarni qidirishlari mumkin).

- Trendlar va ta'sirlar: qaysi yo'nalishlar yoki tadbirlar ommalashib borayotganini ko'rish uchun ijtimoiy tarmoqlar, sayohat bloglari va ta'sirchan tarkibni kuzatib boring.

- Iqtisodiy va siyosiy sharoitlar: iqtisodiy o'sish, valyuta kurslari, viza siyosati va siyosiy barqarorlik turizm talabiga ta'sir qilishi mumkin.

Ta'minot tomonidagi omillarni tekshiring:

- Turizm infratuzilmasi: mehmonxonalar, transport xizmatlari va qulayliklar (restoranlar, ko'ngilochar) mavjudligini o'rganing.

- Turizm mahsulotlari: bularga diqqatga sazovor joylar (tabiiy, tarixiy, madaniy), turar joy, sayohatlar, sayohat paketlari va tegishli xizmatlar kiradi.

- Narxlar strategiyasi: bozorning joylashuvi va raqobatini tushunish uchun turar joy, turlar va boshqa xizmatlar narxlari oralig'ini o'rganing.

- Raqobat: mahalliy va xalqaro raqobatchilarni turistik talabga qanday javob berishini tahlil qiling.

Ma'lumotlarni Yig'ish Usullari:

- So'rovnomalar: turistlar bilan ularning afzalliklari, umidlari va mavjud mahsulotlardan qoniqishlarini aniqlash uchun so'rov o'tkazing.

- Fokus-guruhlar: chuqur tushuncha olish uchun sayyohlar va turizm xizmatlarini ko'rsatuvchi provayderlar bilan munozaralar tashkil qiling.

- Ikkilamchi tadqiqotlar: turizm kengashlari, bozor tadqiqot firmalari va davlat statistikasidagi mavjud hisobotlardan foydalaning.

- Onlayn sharhlar va Reytinglar: TripAdvisor, Google sharhlari yoki kabi platformalarni tahlil qiling Booking.com mijozlarning kayfiyatini tushunish uchun.

Trendlar va bo'shliqlarni tahlil qiling:

- Rivojlanayotgan yo'nalishlar va joylar: ekoturizm, sog'lomlashtirish turizmi yoki raqamli ko'chmanchi issiq nuqtalar kabi yangi tendentsiyalarni aniqlang.

- Qondirilmagan talab: talab yuqori, ammo taklif yetarli bo'lmagan bo'shliqlarni qidiring. Masalan, ekologik ongli sayohatchilar barqaror turizm variantlarini talab qilishlari mumkin.

Iqtisodiy Modellar:

Narx egiluvchanligi, iste'molchilarning xulq-atvori va taklif o'zgarishlarining talabga ta'sirini tushunish uchun talab va taklifning iqtisodiy modellarini qo'llang.

Ushbu jihatlarni birlashtirib, siz turistik mahsulotga talab va taklif o'rtasidagi dinamikani har tomonlama tushunasiz va siz o'rganayotgan turizm bozori uchun asosli qarorlar qabul qilishga yordam berasiz.

Topilmalar shuni ko'rsatadiki, turizmga talab va taklif o'rtasidagi muvozanat tobora murakkablashib bormoqda, unga bir qator tashqi omillar ta'sir ko'rsatmoqda.

Turizmga talab ortib borayotgan bir paytda, ta'minot infratuzilma cheklovlari va barqarorlik bilan bog'liq tashvishlar bilan cheklanadi.

Iqtisodiy omillar: iqtisodiy tanazzul, inflyatsiya va valyuta tebranishlari turizm talabiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Iqtisodiy o'sish kuchli bo'lgan mintaqalarda turizmga talab yuqori bo'ladi, infratuzilmasi zaif bo'lgan yo'nalishlar ko'pincha ushbu oqimni qondirish uchun kurashadi.

Texnologik ta'sir: turizm sohasini raqamlashtirish talab va taklifga katta ta'sir ko'rsatdi. Onlayn sayyohlik agentliklari, ijtimoiy tarmoqlar va Airbnb kabi peer-to-peer platformalari sayyohlar sayohatni qidirish, bron qilish va tajriba qilishda inqilob qildi. Ushbu o'zgarish mehmonxonalar va turoperatorlar kabi an'anaviy etkazib beruvchilarni innovatsiyalar va raqobatbardosh bo'lishga majbur qildi.

Barqarorlik muammolari: ekologik barqarorlik haqidagi xabardorlikning o'sishi talab va taklifni o'zgartiradi. Sayyohlar tobora ko'proq ekologik toza tajribalarni izlaydilar, etkazib beruvchilarni yashil amaliyotni qabul qilishga undashadi. Biroq, barqaror modellarga o'tishning yuqori narxi ko'plab operatorlar uchun qiyin bo'lib qolmoqda.

Xulosalar

Turizmga bo'lgan talab tez sur'atlar bilan rivojlanib bormoqda, yanada moslashtirilgan, barqaror va raqamli tajribalarga aniq siljish bilan. Ta'minot tomonida yo'nalishlar infratuzilmaga sarmoya kiritish, texnologiyani qamrab olish va o'sib borayotgan talabni qondirish uchun barqaror turizm amaliyotini targ'ib qilish orqali moslashishi kerak.

Asosiy xulosalarga quyidagilar kiradi:

- Iqtisodiy barqarorlik va texnologik taraqqiyot kelajakdagi turizm talabini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

-Barqaror turizm amaliyoti sanoatning uzoq muddatli o'sishini ta'minlash uchun ta'minot strategiyalariga qo'shilishi kerak.

-Talab va taklif dinamikasini muvozanatlash va overturizm kabi muammolarning oldini olish uchun siyosiy aralashuvlar talab qilinadi.

Adabiyotlar:

1. Azamov S. Innovations in tourism: industry development and human resources. - Tashkent, 2017.
2. Soliev A.S., Usmonov M.R. Geography of tourism. - Samarkand, 2005.
3. M.R.Usmanov, B.Eshquvvatov, X.Fozilov. Prospects for the development of tourism in Uzbekistan. Current issues of geography, soil science and ecology. Collection of conference materials. - Samarkand: SamSU edition, 2018.

4. Marufdjan Usmanov Rustamovich. Ecoturistic in Uzbekistan and its role in the development of tourism. International Journal of Research and Development (IJRD). Vol 1 (241), 2018.
5. M.R.Usmonov, T.Jumaboev. Tourism destination: some considerations as an object of study of geography. Proceedings of the international scientific-practical conference. Tashkent, 2019.
6. Marufjon Rustamovich Usmonov. Geography of tourism (textbook). - Samarkand: SamSU edition, 2019. 250 p.